

In mijn eigen schooltijd bestonden er geen managers.
Nu zijn ze er en ze zijn overal en ze zitten in de hoogste bomen.
Is het onderwijs is beter geworden sedert mijn schooltijd? Ik denk het niet.

De belastingbetalende Nederlanders willen ons de middelen beschikbaar stellen die wij nodig hebben om onderwijs te geven en daarmee hun kinderen een kans op vrijheid, want vrijheid is zonder zelfstandigheid niet denkbaar en voor zelfstandigheid heb je kennis en vaardigheden nodig om je de middelen te verwerven die je daartoe behoeft.

Aan wie wil men deze middelen beschikbaar stellen? Worden de middelen ons beschikbaar gesteld dankzij de managers zoals zij ons willen doen geloven of ondanks de managers?

In 2012 bestaan de twee kampen in het onderwijs uit de grootverdienende managers die toezien en de veelal schamelverdienende docenten die het werk doen.

Als je werkt voor een ondernemer, de man of vrouw die voor eigen rekening en risico een bedrijf heeft, dan word je betaald door die ondernemer.

Het college van bestuur is geen ondernemer. Het krijgt een grote zak geld risicoloos cadeau en betaalt docenten en zichzelf uit publieke middelen.

Laat het ook niet gezegd zijn dat men verantwoordelijkheid draagt. Geen enkele manager heeft ooit zijn bonus teruggestort en zelfs de stedenverwoester Eric Staal vertrekt met € 3,5 miljoen.

De keerzijde van verantwoordelijkheid is aansprakelijkheid en die aanvaardt men niet.

Het zal je opgevallen zijn hoe vrolijk managers altijd zijn en hoe gemakkelijk het voor hen is om er nevenfuncties op na te houden en hoe bedrukt docenten dikwijls ogen op de plaatsen waar zij worden bijeengedreven.

In de Volkskrant van 2 april staat een ingezonden stuk van Jan Bouwens, hoogleraar accounting aan de universiteit van Tilburg.

Hij vindt dat de hogescholen onder curatele moeten worden gesteld van de universiteiten.

De huidige besturen hebben een paleis achtergelaten wanneer we de scholen naar de vorm beschouwen, maar een ruïne waar het de inhoud betreft, zo meent hij.

Jan Bouwens is zó stellig dat er maar twee mogelijkheden zijn. Hij is gek of het klopt wat hij schrijft.

Als het klopt wat hij schrijft: welke manager nam verantwoordelijkheid, welke manager werd aansprakelijk gesteld?

Waarom is het eigenlijk zo slecht gesteld met onze hogescholen?

We zijn te groot geworden.

Waarom zijn we zo groot geworden?

Omdat managers daar belang bij hadden. Hun beloning en prestige ontlenen zij aan de omvang van de school.

De bekende perverse prikkel van een prestatiebeloning die is gekoppeld aan aantallen –studenten en diploma's.

Geschrokken door de berichten in de pers over de stand van zaken bij het hoger beroepsonderwijs tracht men nu het tij te keren door een begrip als 'kwaliteit' in het banier te voeren.

Dat is niet het nemen van verantwoordelijkheid. Dat is waaien met de wind.

http://www.aob.nl/kixtart/modules/absolutenm/articlefiles/48303-pub_web_beloningsoverzicht-2010.xls

Voor 2006 werden deze gegevens niet gepubliceerd. Nu is er de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens en onlangs is door de Tweede Kamer de Wet normering topinkomens aangenomen.

Een fatsoenlijk mens hoeft niet door wetgeving tot maatschappelijk verantwoord gedrag te worden gedwongen. Dat deze wetgeving noodzakelijk was, toont de betrokkenheid van de managers bij de publieke zaak. Laat geen manager in het onderwijs nog overwegen onze betrokkenheid te meten.

Waarom berokkent het zoveel schade dat de huidige voorzitter van het bestuur zoveel meer ontvangt uit de publieke middelen dan gepast is, zo veel meer dan zelfs de minister-president?
Dit eenvoudige voorbeeld moge dat verduidelijken.

Ooit was daar een tandarts.

Zij onderhield de gebitten van haar 2500 patiënten, die zij allen kende bij naam (de patiënten, niet de gebitten - voor de kenners van het werk van de Coen Bros.).

Om de gezondheidszorg betaalbaar te houden waren alle verrichtingen die zij deed tegen een vast tarief declarabel.

Zij verdiende niet bovenmatig veel, maar wel genoeg voor een financieel zorgeloos leven en de tandheelkundige zorg was betaalbaar en haar patiënten waren erg tevreden.

Toen werden de tarieven vrijgegeven. Ook in de zorg werd een heilzame werking van de markt verwacht.

Onmiddellijk deden de managers hun intrede. Praktijken werden opgekocht, tandartsen in dienst genomen en patiënten kregen verschillende, roulerende tandartsen aan de stoel.

Efficiency noemt men dat, maar de toegevoegde waarde wordt nog steeds behaald door de twee handen aan de stoel, terwijl nu de managers ook hun deel willen, en dat is geen klein deel.

Het laat zich gemakkelijk voorstellen wat dit betekent voor de kosten van de zorg.

Zorg die niet beter is geworden, maar slechter. En veel duurder.

Onze toegevoegde waarde is het onderwijs dat wij geven.

Al het andere is parasitair meeliften, ten koste van de gemeenschap en ten koste van de solidariteit waarvan wij afhankelijk zijn; als wij samen de kar moeten trekken en als jij weet dat hij zich zoveel toe-eigent, zet jij dan één stap teveel?

‘Zonder de hoge beloningen krijg je de goede mensen niet.’

Daar word je even stil van.

Dan bedenk je dat als een goed mens het wel wil doen voor een kwart miljoen, dan is een beter mens een die het doet voor een half miljoen, maar de beste mens is toch wel die zich niet in het pak laat steken voor minder dan een miljoen.

Je hoeft Krishnamurti niet te hebben gelezen om te weten dat je vergelijken met een ander een heilloze weg is. Niet alleen omdat er altijd wel iemand te vinden is die hoger springt dan jij, maar ook omdat een ander tittel aan je kan toevoegen noch jota van je kan afnemen.

Je zult het met jezelf moeten doen.

Status zoeken staat voor jezelf met de ander vergelijken. En dat is dwaas.

Lever naar vermogen je bijdrage aan de maatschappij en wees tevreden als je daarvoor wordt beloond naar behoefte, een behoefte die niet is gebaseerd op hebzucht.

Hoe is dit alles zo gekomen?

Er is sedert de tweede helft van de jaren zeventig van de vorige eeuw een invasie op gang gekomen waarin de ambachtelijke werkers en de vakmensen, in ons geval de onderwijzers, gaandeweg hun plaats verloren aan een nieuwe klasse, die der managers. Het werk bleef hetzelfde, maar zij waren er niet langer de baas over. De baaspositie werd geruisloos ingenomen door managers.

Tegelijkertijd met deze invasie heeft ook een onzichtbare culturele invasie plaats gevonden.

De onderdrukker –die zich natuurlijk tooit met een verhullende fraai klinkende naam – is de culturele context van zijn ondergeschikten binnengedrongen en legt hen zijn zienswijzen op. Dat het heel gewoon is, dat er iemand boven je is geplaatst.

Dit is echter niet gewoon, het is een mythe, een interpretatie van de werkelijkheid die als onaantastbaar juist en definitief wordt gepresenteerd, maar die slechts een mythe is waarin de manager ons wil doen geloven.

Hierin is de manager overigens buitengewoon succesvol geweest, want zie hoe het de Occupy beweging is vergaan (ik heb ze nog broodjes gebracht op het Beursplein in Amsterdam en mijn steun uitgesproken, maar het bleef bij verbale steun).

Niettegenstaande de verwoestende uitwerking van de hebzucht van de manager op de hele wereldeconomie, is het dan ook weer business as usual. De mythe leeft voort en zal ons, indien niet ontmaskerd, te gronde richten, want de hebzucht van deze klasse is grenzeloos.

Earth provides enough to satisfy every man's need, but not every man's greed (Mahatma Gandhi)

Wij dienen ons te bevrijden van het magische geloof dat we worden beheerst door ongrijpbare machten, niet toegeven aan de behoefte tot imitatie, de zelfvernedering staken door te spreken over eigen onbekwaamheid en waken voor onderlinge verdeeldheid door te kiezen voor een kritisch en politiek bewustzijn.

Wij vormen toch het bewustzijn van onze studenten? Zouden wij dan ons eigen bewustzijn niet kunnen bevrijden?

Er is niet zo'n groot verschil met de tijd dat de fabrikant tegen de pastoor kon zeggen: houd jij ze dom, dan houd ik ze arm.

Je kunt het niet aan de werkelijkheid overlaten zichzelf te vertellen.

Oorlog is de vader van alle dingen, maar veranderingen kunnen ook langs evolutionaire weg geschieden als men wil luisteren. In het andere geval volstaat een peloton van 40 man/vrouw om het hoofdgebouw onder het legitieme gezag te stellen.

Onder de eerste tien die zich bij me aanmelden wordt de rang van kolonel verloot.

Hoe nu verder?

Nu onze school zijn grootste omvang heeft bereikt, is de tijd gekomen om te overdenken wat voor school we willen zijn.

Er zullen immers geen fusies meer zijn en de selectie aan de poort zal nu ook worden gerelateerd aan het woord 'hoger' in het begrip 'hoger beroepsonderwijs'. Wanneer men meer Nederlanders hoger opgeleid wil zien, dan dienen de middelbare scholen weer te doen waarvoor ze zijn opgericht: taalregels stampen in koppen van kinderen, opdat wij ons met elkaar in een standaardtaal kunnen verstaan en niet zoals nu diploma's dan maar gemakkelijker verstrekken om zo het doel te bereiken. Waarom deze nadruk op taal? Taal emancipeert je, bevrijdt je uit je isolement, taal verschaft je plezier in conversatie, het leren van een standaardtaal disciplineert je en met die kracht kun je nog veel andere werelden veroveren, taalvaardigheid bevrijdt je uit een kansarm milieu en geeft je kansen op de arbeidsmarkt en als je onverhoopt werkloos blijft kun je de wereld leren kennen uit de boeken die je dankzij je taalvaardigheid kunt lezen.

De taal zal ook moeten worden gekuist van managementspeak. Geen domeinen en codes meer, maar een opleiding waaraan je bent verbonden, waarin je je collega's kent, weet wat zij doen, en bovenal weet hebt van wat je zelf doet in het kader van de opleiding.

63 zelfstandige opleidingen, die geen horizontale of verticale verbindingen behoeven en niet door coördinatoren in balans hoeven te worden gehouden, slechts geografisch verbonden binnen het gebouw waarop staat University of applied sciences.

Docenten hoeven zich geen zorgen te maken over de onderwijsinspectie. Wij verwelkomen de inspectie en zetten onze deuren iedere dag open. De inspecteurs worden vriendelijk onthaald, maar wel verzocht om zelf hun speurwerk te doen, want wij hebben geen tijd voor hen. Artsen, ministers, en andere groeperingen die uit publieke middelen worden gefinancierd stellen zich ook niet op in gelid om geïnspecteerd te worden.

Waarom maken wij ons geen zorgen over toezicht? Omdat hier geldt: graag of niet.

Als de ouders en hun studerende kinderen geen prijs meer stellen op een hogere beroepsopleiding, dan gaan we wat anders doen.

Als Den Haag belt is het handig als een en dezelfde persoon de telefoon opneemt.

Deze man of vrouw heet rector, geeft ook enig onderwijs, maar heeft overigens geen nevenfuncties en

verdient de helft van een ministersalaris.

Een bedrag dat past bij het gewicht van deze functie.

Een minister verdient € 144.000 op jaarbasis, inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering (bron: rijksoverheid.nl).

Deze rector zal in zijn persoon belichamen waar onderwijs voor wil staan: het dragen en doorgeven van die elementen uit onze cultuur die de moeite van het doorgeven aan de volgende generatie waard zijn, binnen de beperkingen die onze opleidingen stellen.

De rector is dan ook zelf een cultuurdrager en geen manager.

Weet men dan niet dat Julius Caesar de nacht te velde bij zijn mannen doorbracht?

Het nieuw samen te stellen college van bestuur zal als laatste taak hebben het herinrichten van onze school, zodanig dat de opleidingen zullen worden gevormd, gedragen en bestuurd door vaste teams van docenten, in de nieuwe school, die in wezen de oude school is. Deze docenten kennen de hele opleiding en kunnen in alle jaarlagen hun vak doceren.

Het onderwijs behoort toe aan hen die het geven.

Ruud van Caspel